

Jak Skaličtí chtěli připravit o vinici morašického vinaře.

Příběh Gregora NOHAVY (dále Řehoř NOHAVA) z Morašic podle archivních svědectví z let 1700–1703. Řehoř žil v letech 1650–1704, za manželku měl Marynu rozenou STWACHOVOU a s ní 6 dětí. Mezi řádky révy se rýsovaly hranice pozemků, které pro vinaře znamenaly mnohem víc než jen několik mezí a kamenů. Jedna vinice o velikosti jednoho achtelu patřila Řehoři NOHAVOVI. Ležela ve Skalici mezi pozemky, které patřily dvěma vrchnostem. Právě její poloha se stala osudnou. Řehoř byl poddaným znojemských dominikánů. Nebyl to člověk, který by mohl snadno zvednout hlas proti mocným. Jeho život byl spojen s půdou, kterou obdělával, s povinnostmi vůči vrchnosti a s úrodou, na níž závisel život jeho rodiny. A přesto se dostal do situace, kdy mohl o svou vinici přijít. Začalo to událostí, která dnes působí jako bezvýznamná venkovská pověra. Po svatodušních svátcích přišla k Řehořově manželce žebračka a poradila jí, co má udělat, až se kráva otelí. Vzít to, čemu se lidově říkalo telecí lůžko, tedy placentu a tu zakopat pod stromem na poli. Byla to rada ze světa lidových pověr, kterým lidé důvěřovali. Maryna žebračku poslechla a placentu zakopala. Někde poblíž se právě zdržoval muž a dva pacholci ze Skalice, kteří pásli koně. Když Maryna odešla domů, tak Skaličtí zakopanou věc vyhrabali. To, co pro jednu prostou ženu mohlo být jen podivným zvykem, dostalo náhle úplně jiný význam a vznikl z toho závažný konflikt. Řehořova vinice totiž ležela mezi pozemky, jejichž scelení by bylo pro skalické sousedy velmi výhodné. Podle sdělení Řehoře o ni Skaličtí usilovali již několik let. Nyní se pro ně naskytla vhodná příležitost. Řehořova manželka udělala něco, co se dalo vyložit jako pověrečné jednání. A její muž měl za to zaplatit. Byl potrestán pokutou padesáti říšských tolarů. Padesát říšských tolarů nebyla částka, kterou by chudý poddaný mohl jen tak vytáhnout z truhly. Řehoř tvrdil, že takové peníze nemá a

tak přišla jiná nabídka. Místo peněz má prý odevzdat vinici. Za to od skalické vrchnosti dostane náhradu, kus pustého pole. Vinice, kterou obdělával, mu přinášela úrodu, měla být nahrazena půdou, která přinese jen lopotnou práci. Řehoř NOHAVA pochopil, že nejde jen o trest. Může přijít o majetek. A tak se obrátil tam, kam se jako poddaný obrátit mohl. Ke své vrchnosti. Dominikánům ve Znojmě. V letech 1700 až 1706 byl v jejich čele převor Raymundus BRENDL. Řehoř psát neuměl. Žádost si proto nechal sepsat a podal ji převorovi. Byla to „*supplicatio*“ či pokorná prosba. Řehoř v ní vysvětloval, co se stalo, a prosil, aby mu jeho vrchnost pomohla získat zpět to, co považoval za své. Tvrdil, že jeho žena Maryna sice udělala nerozumnou věc, ale neudělala nic zlého. Především však tvrdil, že skalická vrchnost neměla právo trestat jeho ani nakládat s jeho majetkem bez vědomí jeho pána. A v tom se spor náhle změnil. Už nešlo jen o prostoduchou ženu, která zakopala telecí lůžko. Nešlo ani jen o jednu vinici. Šlo o to, kdo má právo soudit poddaného jiné vrchnosti a kdo smí rozhodovat o jeho majetku. Morašice v té době spadaly pod Tvořihráz a ti pod znojemské dominikány. Dne 9. července 1700 napsal dominikánský hospodářský správce Benedikt BRINTZ z Tvořihráze list do Znojma, jež byl pro Řehoře NOHAVU velmi důležitý. Správce potvrdil, že se doslechl o odevzdání jeho vinice. Zároveň upozornil na podivnou okolnost. Nikdo z obou stran si u něj na Řehořovu manželku nestěžoval. Vyslovil tedy obavu, že se „*chudého dominikánského poddaného*“ někdo snaží zničit. Bylo snadné využít nerozumnosti jeho ženy a z jedné zakopané věci udělat důvod k obvinění. A ještě snazší bylo využít obvinění k získání vinice. BRINTZ připomněl důležitou skutečnost. Bez vědomí a svolení příslušné vrchnosti se neměly prodávat ani směňovat pozemky a vinice jejich poddaných. A přidal ještě jednu větu, která musela v Řehořově situaci znít velmi nadějně. Při komisích, které se konaly na naléhání skalických úředníků, nebylo nalezeno

žádné obvinění ani důkaz magie či pověry. Jestliže nebyl prokázán zločin, proč měl přijít o vinici? Převor BRENDL se rozhodl jednat. Dne 7. srpna 1700 napsal hejtmanovi do Jemnice. Jeho dopis už nebyl prosebný. Byl zdvořilý a bylo v něm cítit pevné přesvědčení, že se stalo bezpráví. Píše. Jeho poddaný Řehoř NOHAVA, byl nejprve bez vědomí svého vrchnostenského panství postižen pokutou a nato donucen postoupit vinici, aby se pokuta vyrovnala. Postup označil za svévolný a neobhajitelný. Podle zvyklostí neměla cizí vrchnost právo předvolávat poddaného jiného pána, natož jej trestat. A co Řehořova manželka Maryna? BRENDL její čin zlehčil. Bylo to pouze „*selské nerozumné počínání*“. Pokud někdo měl Marynu potrestat, pak to měl být on, převor BRENDL. Požadoval proto jedině: ať je Řehoři jeho vinice navrácena. Z Jemnice přišla odpověď, která situaci ještě více vyhrotila. Hejtman odmítl, že by bylo NOHAVOVI učiněno bezpráví. BRENDLŮV list označil za ostře stylizovaný. Ale zároveň dodal něco, co mohlo spor znovu otevřít. Na NOHAVOVI nebylo ze strany Skalických spácháno bezpráví. Dva vrchnostenští muži, dva úřady, dvě pravdy. Pro jednoho byla věc jasná: klášternímu poddanému byl neprávem odňat majetek. Pro druhého: žádné bezpráví se nestalo. Převor BRENDL ale neustoupil. V dalším dopise připomněl, že on je NOHAVOVÝM vrchnostenským pánem. Pak připomněl další fakt. Poddaný podle tehdejšího právního řádu nebyl zcela volným vlastníkem svého majetku. Nemohl, bez vědomí svého pána, s ním libovolně nakládat. Bez svolení vrchnosti se nemohl zadlužit nad určitou částku a také zbavit vinice. BRENDL se také ostře ohradil proti tomu, aby se věc vydávala za těžké čarodějnictví. A tak se z jedné podivné rady žebračky stal spor mezi dvěma vrchnostmi.